

הלכות תרומות פרק ג

א. תרומה גדולה, אין לה שעור מן התורה: שנאמר "ראשית דגנך" (דברים יח, ד) כל שהוא, אפלו חטה אחת פוטר את הכרי. ולכתחלה, לא יפריש אלא כשעור שנתנו חכמים; ובזמן הזה שהיא עומדת לשרפה מפני הטמאה, יש לו להפריש כל שהוא לכתחלה. וכמה הוא שעורה שנתנו חכמים: עין יפה, אחד מארבעים; והבינונית, אחד מחמשים; ועין רעה, אחד משישים. ולא יפחת מאחד משישים.

ב. כל תרומה שאין הכוהנים מקפידין עליה, כגון תרומת החרובין והפליסין נטלת לכתחלה אחד משישים. ואילו נטלין אחד משישים תרומת גדולי תרומה, וערובי תרומה, ותרומה טמאה שהיתה הטמאה באנס או בשגגה, ותרומת הקדש, ותרומת חוצה לארץ, ותרומת הקצח, והפליסין, והחרובין, והגמזיות, והתרמוסין, ושעורים אדומיות, וכיוצא בהן, ופרות עציץ שאינו נקוב; וכן האפטרופין כשתורמין פרות יתומים, תורמין אחד משישים.

ג. אין תורמין תרומה זו לא במדה, ולא במשקל, ולא במנין לפי שלא נאמר בה שעור; אלא אומד, ומפריש בדעתו כמו אחד מחמשים. אבל תורם הוא את המדוד ואת השקול ואת המנוי. ולא יתרם בסל ובקפה שמדתן ידועה; אבל תורם הוא בהן חצין או שלישן. ולא יתרם בסאה חציה, שחציה מדה.

ד. המרבה בתרומה הואיל ושיר מקצת חלין, הרי זו תרומה; אבל אם אמר כל הפרות האלו תרומה, לא אמר כלום. המתפון לתרם אחד מעשרה, ועלתה בידו אחד משישים תרומתו תרומה; נתפון לתרם אחד משישים, ועלתה בידו אחד מחמשים אינה תרומה.

ה. המפריש תרומה, ועלתה בידו אפלו אחד מעשרים תרומתו תרומה. תרם ועלתה בידו אחד משישים, וחזר והוסיף לשם תרומה אותה התוספת חיבת במעשרות; ומפריש ממנה הכוהן המעשרות, ואחר כך יאכלנה.

ו. תרם ועלתה בידו אחד מחמשים ואחת הרי זו תרומה, ויחזר ויתרם פעם שניה כדי להשלים השעור שפדעתו; והתוספת הזאת יש לו להפרישה במדה או במשקל או במנין, אבל לא יפרישנה אלא מן המקף בראשונה.

ז. המפריש מקצת התרומה אותו המקצת אינו תרומה, והרי הוא כחולק הכרי; ואף על פי כן צריך להפריש תרומת אותו מקצת ממנו, ולא יפריש עליו מפרות אחרות. הפריש מקצת תרומה מכרי זה, ומקצת תרומת כרי אחר ממנו הרי זה לא יתרם מזה על זה.

ח. האומר תרומת הכרי הזה לתוכו אם אמר בצפוננו או בדרומו, קרא שם וחיב להפריש ממנו תרומתו; ואם לא עין מקום, לא אמר כלום. אמר תרומת הכרי הזה והכרי הזה בזה מקום שנסתימה תרומתו שלראשון, שם נסתימה תרומתו שלשני.

ט. תרומת מעשר, אין מפרישין אותה באמד; אלא מדקדק בשעורה, ואפלו בזמן הזה שהרי שעורה מפרש בתורה. דבר שדרכו להמדד מודד, ודבר הנשקל שוקל, ודבר שאפשר

למנותו מונה. היה אפשר למנותו ולשקלו ולמדדו המונה משבח, והמודד משבח ממנו, והשוקל משבח משניהן.

י. מצות תרומת מעשר שיפריש אותה בן לוי ממעשרו, שנאמר "כי-תקחו מאת בני-ישראל . . ." (במדבר יח, כו). ויש לישראל להפריש אותה, ולתנה לכוהן; ויתן המעשר ללוי, אחר שהפריש ממנו תרומתו שהיא מעשר מן המעשר.

יא. ישראל שהפריש מעשר ראשון כשהוא שבלים, קדם שידוש ויפריש תרומה גדולה, ונתנו ללוי אין הלוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה אחר שידושנו, אלא תרומת מעשר בלבד. אבל אם דש ישראל, והפריש המעשר מן הדגן קדם שיפריש תרומה גדולה, ונתנו ללוי חייב הלוי להפריש ממנו תרומה גדולה, ותרומת מעשר: מאחר שנעשה דגן, נתחייב בתרומה גדולה שנאמר "ראשית דגנך" (דברים יח, ד).

יב. בן לוי שלקח מעשר שבלים לא יתן תרומתו לכוהן שבלים, אלא קונסין אותו לדוש ולזרות ולתן לו מעשר מן המעשר מן הדגן; ואינו חייב לתן לו מעשר התבן או העצה. ואם הפריש תרומת המעשר שבלים, כמו שנתנו לו הרי זה כותש, ונותן לכוהן את הזרע ואת התבן. ומפני מה קנסו אותו לכתש, מפני שלקח המעשר שבלים והפקיע ממנו תרומה גדולה.

יג. בן ישראל שאמר ללוי, כך אמר לי אבא, מעשר לך בידי אין חוששין לתרומת מעשר שבו: שהרי אביו הפריש תרומתו, ולפיכך צוהו שזה המעשר לפלוני הלוי. ואם אמר לו, אמר לי אבא, כור מעשר יש לך בידי חוששין לתרומת מעשר שבו.

יד. תרומת מעשר שהיה בה אחד משמונה בשמינית, מוליכה לכוהן; פחות מכאן, אינו מטפל בה להוליכה, אלא משליכה באור, ושורפה. וביין ובשמן אפלו כל שהוא, מוליכה לכוהן: ובלבד שתהיה תרומת מעשר ודאית, וטהורה; אבל אם היתה טמאה, או שהיתה שלדמאי אם אין בה כשעור, אינו מטפל בה אלא שורפה.

טו. אין תורמין תרומה גדולה, אלא מן המקף. פיצד: היו לו חמשים סאה בבית זה, וחמשים סאה בבית אחר לא יפריש מאחד מהן שתי סאים על המאה, שנמצא מפריש מקום על מקום אחר. ואם הפריש שלא מן המקף, תרומתו תרומה: והוא, שיהיה המפרש שמור; אבל אם היה טעון פדי יין או שמן, וראה שהן משתברין, ואמר הרי הן תרומה על פרות שבביתי לא אמר פלום.

טז. פרות המפזרין בתוך הבית, או שתי מגורות שבבית אחד תורם מן אחד על הכל. שקי תבואה, ועגולי דבלה, וחביות שלגרגרות אם היו בהקפה אחת, תורמין מאחד על הכל. חביות שליין עד שלא סתם את פיהן, תורם מאחת על הכל; ומשסתם, תורם מפל אחת ואחת.

יז. היה מלקט גפי ירק ומניח בגנה, תורם מאחד על הכל. הביא מין אחד ביניהן, תורם מפל אחד ואחד; הביא מינין הרבה בקפה, כרוב מלמעלה וכרוב מלמטה ומין אחר באמצע לא יתורם מן העליון על התחתון. ואם הקיף חמשה צבורים

בגֵרֶן תּוֹרֶם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל, בְּזִמָּן שְׁעִיקָר הַגֵּרֶן קָיָם; אֵין עִיקָר הַגֵּרֶן קָיָם, תּוֹרֶם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד.

יח. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִפְּרִישֵׁין אוֹתָהּ שְׁלֹא מִן הַמֶּקֶף, שֶׁנֶּאֱמַר "מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם, תָּרִימוּ תְּרוּמָה" (ראה במדבר יח, כח-כט): אִפְלוּ מַעֲשֵׂר אֶחָד בְּמִדִּינָה זֹה, וּמַעֲשֵׂר אֶחָד בְּמִדִּינָה אַחֶרֶת מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה אַחַת עַל הַכֹּל. וְתִלְמִידֵי חֲכָמִים אֵין תּוֹרְמִין אֵלָּא מִן הַמֶּקֶף, וְאִפְלוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.

יט. בֶּן לֹוי שֶׁהָיָה לוֹ מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִטְלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָתוֹ, וְהִנִּיחוֹ לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלָיו וְהוֹלִךְ, וְהוּא בִּטְבִּילוֹ מִה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי: שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי אַתָּה מַעֲשֵׂר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יָרִימוּ לָהּ" (במדבר יח, כד), מִלְּמַד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת כָּלוּ תְּרוּמָה לְאַחֶר.

כ. הַפְּרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר תִּחְלָה, וְאַחֶר כֶּף הִנִּיחוֹ לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלָיו וְהוֹלִךְ עַד שִׁיעֲשֶׂה כָּלוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְיִתְּנֶנּוּ לַכּוֹהֵן לֹא עֲשֶׂה כָּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר "אַתָּה-מְקַדָּשׁוֹ, מִמֶּנּוּ" (במדבר יח, כט): בְּזִמָּן שֶׁקִּדְּשׁוּ בְּתוֹכוֹ, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ תְּרוּמָה לְאַחֲרִים; אֵין קִדְּשׁוֹ בְּתוֹכוֹ, אֵינוֹ עוֹשֶׂה אוֹתוֹ תְּרוּמָה לְאַחֲרִים.

כא. וְכֵן הַמִּנִּיחַ פְּרוֹת לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלֵיהֶם תְּרוּמָה גְּדוּלָּה, צָרִיךְ שִׁיְהִיו טְבָלִין לְתְּרוּמָה; וְאִם הִנִּיחֵן לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלֵיהֶן מַעֲשֵׂר, צָרִיךְ שִׁיְהִיו טְבָלִין לְמַעֲשֵׂר.

כב. כְּשֶׁמִּפְּרִישֵׁין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, מִפְּרִישֵׁין אוֹתָן עַל הַסֵּדֶר. כִּיצַד: מִפְּרִישׁ בְּכוֹרִים תִּחְלָה לְכָל, וְאַחֶר כֶּף תְּרוּמָה גְּדוּלָּה, וְאַחֶר כֶּף מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, וְאַחֶר כֶּף מַעֲשֵׂר שְׁנִי אוֹ מַעֲשֵׂר עֲנִי. וְהַמְקַדִּים שְׁנֵי לְרֵאשׁוֹן, אוֹ מַעֲשֵׂר לְתְּרוּמָה, אוֹ שֶׁהִקְדִּים תְּרוּמָה לְבְּכוֹרִים אֶף עַל פִּי שֶׁעָבַר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, מִה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי.

כג. וּמִנִּין שֶׁהוּא בֹּלֵא תַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר "מִלֵּאֲתָךְ וּדְמָעָךְ, לֹא תֵאַחֵר" (שמות כב, כח), לֹא תֵאַחֵר דְּבַר שְׂרָאוּי לְהִקְדִּימוֹ; וְאֵין לוֹקִין עַל לֹאוֹ זֶה.

כד. הַרוֹצֶה לְהַפְּרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוּלָּה וְתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּאֶחָד מִפְּרִישׁ אֶחָד מְשֻׁלוּשָׁה וְשְׁלוּשִׁים וְשְׁלִישׁ, וְאוֹמֵר: אֶחָד מִמָּאָה שִׁישׁ כָּאֵן, הֲרִי הוּא בָּצֵד זֶה שֶׁהַפְּרִשְׁתִּי וְהֲרִי הוּא חֲלִין; וְהַנִּשְׁאָר מִזֶּה שֶׁהַפְּרִשְׁתִּי, הוּא תְּרוּמָה עַל הַכֹּל; וְהַמַּעֲשֵׂר שְׂרָאוּי לְהִיּוֹת לְמָאָה חֲלִין אֵלּוֹ, הֲרִי הוּא בָּצֵד זֶה שֶׁהַפְּרִשְׁתִּי; וְזֶה הַנִּשְׁאָר יֵתֵר עַל הַתְּרוּמָה מִמָּה שֶׁהַפְּרִשְׁתִּי, הֲרִי הוּא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַכֹּל.